

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Eva Valášková

Interpretace románu Michaela Stavariče *Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela*

Olomouc 2018

vedoucí práce Doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury, které jsou uvedeny v závěru práce.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D., za jeho pomoc, vstřícné jednání a cenné rady, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 MICHAEL STAVARIČ	7
2 ROMÁN <i>DNY OHŇŮ, DNY SPÁLENÍŠŤ, DNY POPELA</i>	11
2.1 Dějová linie	11
2.2 Titul	13
3 KOMPOZIČNÍ A JAZYKOVÝ PLÁN	14
3.1 Kompoziční výstavba a jazyk	14
3.2 Vypravěč	16
4 TEMATICKÝ PLÁN	18
4.1 Čas a prostor	18
4.2 Postavy	19
4.2.1 Hlavní hrdina	19
4.2.2 Strýček	20
4.2.3 Matka	22
4.2.4 Tetička	23
5 HLAVNÍ MOTIVY DÍLA	25
5.1 Oheň	25
5.2 Popel	25
5.3 Spáleniště	26
5.4 Důl	27

5.5	Válka	27
5.6	Dospívání	28
5.7	Izolace	29
5.8	Smrt	29
5.9	Anonymita.....	31
5.10	Dětské vnímání.....	32
6	MÝTY	33
6.1	Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela.....	33
	ZÁVĚR	35
	ZDROJE.....	37

ÚVOD

Ve své práci se budu věnovat dílu Michaela Stavariče. Michael Stavarič je česko-rakouský autor pocházející z Brna, který se ve svých sedmi letech s rodiči odstěhoval do Rakouska, kde od té doby žije. K České republice má ale kladný vztah a rád se do své domoviny vrací, například na autorská čtení. Jedno se konalo 3.4. 2014 v Ústí nad Labem. Rovněž je držitelem více než desítky cen, například Rakouské státní ceny za literaturu pro děti a mládež.

Pro svou práci jsem si vybrala Stavaričovo dílo *Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela*, v originálu *Brenntage*. Toto dílo mě zaujalo svojí originalitou i tím, že není snadno interpretovatelné. Je to dílo, které má hodně symbolický význam a spoustu motivů, na které se dá nahlížet z různých úhlů pohledu. Toto dílo se vymyká tím, že není ukotveno ani místně, ani časově a postavy díla nejsou pojmenovány, v díle jsou popisovány jako „strýček“, „sousedé“ a podobně. Hlavním hrdinou a zároveň vypravěčem, jehož jméno rovněž neznáme, je svérázný dospívající mladík, popisující příhody, které prožíval v dětství a přibližuje nám své myšlení a své názory na svět, které jako dítě zastával.

V této práci budu interpretovat dějovou linii díla, představím nejvýraznější postavy, které se v díle vyskytují a jejich vzájemné vztahy, rozeberu kompoziční postupy díla a jazykový plán. Charakterizuji vypravěče, rozeberu motivy, které jsou v románu stěžejní a budu je interpretovat z různých úhlů pohledu, konkrétně se jedná o motiv ohně, spálenišť, popela, války, dospívání, izolace.

„Zájem o historické a společenské proměny ve způsobech čtení zdůrazňuje, že interpretace je společenská praxe. Čtenáři provádějí neformální interpretaci, když o knihách nebo filmech hovoří s přáteli; interpretují sami pro sebe během četby. Jiné protokoly existují pro formálnější interpretaci, k níž dochází v učebnách. U každé složky díla se můžeme ptát, jakou má funkci, jak souvisí s jinými složkami, ale interpretace může v konečném důsledku spočívat ve hře na „o čem to je“.“¹ Tato slova jednoduše shrnují, o čem tato práce bude. Pokusím se přijít na to, o čem tento román je a dokázat, že je nadčasovým dílem, které v sobě ukrývá spoustu otázek a mnoho různých odpovědí.

¹ CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do literární teorie*. Nové, rozš. vyd. Přeložil Jiří BAREŠ. Brno: Host, 2015. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7491-233-7. Kapitola 4. Jazyk, význam a interpretace, s. 75.

1 MICHAEL STAVARIČ

Michael Stavarič je rakousko-český spisovatel a překladatel. Do Rakouska emigroval se svými rodiči v roce 1979. Tehdy mu bylo pouhých 7 let. Jejich odchod byl spontánní a nepřipravený. Michael Stavarič byl v té době s rodiči na dovolené v Jugoslávii, kde se jeho rodiče rozhodli, že se již do Československa nevrátí. Jejich původním záměrem bylo odjet do Kanady, kde měli známé, kteří emigrovali dříve. Z tohoto záměru ale sešlo a jejich cesta vedla do dolnorakouského Laa an der Thaya.²

V Rakousku studoval na Vídeňské univerzitě bohemistiku a žurnalistiku. Kromě mnoha jiných míst, působil jako recenzent pro vídeňský tisk. Psal i recenze na českou literaturu pro různá nakladatelství. Mimo jiné pracoval jako sekretář bývalého velvyslance České republiky Jiřího Gruši. Několik let vyučoval také in-line bruslení na univerzitě ve Vídni. Vždy miloval knihy a toužil stát se spisovatelem. Dnes žije jako spisovatel na volné noze.

Michael Stavarič psal hlavně na cestách, kdy vedl život kočovníka. Podle jeho názoru začíná psaní autobiograficky, později se stává smyšlenějším. Do svých knih rád začleňuje různé události ze svého života. Některé postavy jsou mu bližší a některé jsou mu vzdálenější, ale se svými fiktivními postavami má podle svých slov málo společného.³

Češtinu nazývá svou mateřštinou, německy ale píše a jak sám říká: „vede intelektuální polemiku“. Radka Denemarková k tomu poznamenala: „Michael má pod kůží češtinu i němčinu a mám pocit, že si vytvořil zvláštní archetypální jazyk. Jeho texty je třeba vnímat v nadhledu. Celý text je metaforou, nic není dořečeno a zároveň je vše napsáno s velkou lehkostí, původními a nezáludnými slovy.“⁴

² SEMOTAMOVÁ, Tereza. *Michael Stavarič: Člověk má tendence si minulost romantizovat*. *Literární.cz* [online] 09.09. 2013, [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <http://www.literarni.cz/rubriky/zive/rozhovory/michael-stavaric-clovek-ma-tendence-si-minulost-romantizovat_9864.html#.WtGmZC5ubIU>

³ PREISS, Adelbert von Chamisso. *Michael Stavarič – Nachtgefragt*. *Denkzeiten*. [online] 26.03. 2018, [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <<https://denkzeiten.com/2013/03/26/michael-stavaric-nachtgefragt/>>

⁴ KOVÁŘ, Václav. *Michael Stavarič: „Kniha musí být odlitá z jednoho kusu“*. *Literární.cz* [online] 10.11. 2010, [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <http://www.literarni.cz/rubriky/rozhovory/michael-stavaric-kniha-musi-byt-odlita-z-jednoho-kusu_8020.html#.WtG0VC5ubIV>

„Michael Stavarič debutoval jako básník: v letech 2000 a 2002 mu vyšly sbírky Flügellos a Tagwerk. Pozornost vyvolal románem Stillborn v roce 2006 (do češtiny bychom název mohli přeložit jako Mrtvě narozená) a získal za něj rakouskou knižní cenu Buch.Preis, kterou ve středu 13. června 2007 oficiálně převzal v Linci. A neměli bychom pominout ještě sbírku poezie Gaggalagu. Vynesla mu totiž loni státní cenu za literaturu pro děti a mládež. Pětatřicetiletý Michael Stavarič z ní četl při své květnové návštěvě Prahy...“⁵

Ocenění:

- 2012: Cena Adelberta von Chamissa za román *Brenntage*
- 2009: Mira Lobe Stipendium des österreichischen Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur
- 2009: Literaturpreis Wartholz
- 2009: Hohenemser Literaturpreis, spolu s Agnieszkou Piwowarskou
- 2009: Rakouská státní cena za literaturu pro děti a mládež (Österreichischer Staatspreis für Kinder- und Jugendliteratur) za *Biebu*
- 2009: Stipendium der Max Kade Foundation New York
- 2008: Arbeitsstipendium der Robert Bosch Stiftung
- 2008: Projektstipendium für Literatur des österreichischen Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur
- 2008: Förderungspreis der Stadt Wien
- 2008: Adelbert-von-Chamisso-Förderpreis za *Terminifera*
- 2007: Buch.Preis za *Stillborn*
- 2007: Rakouská státní cena za literaturu pro děti a mládež (Österreichischer Staatspreis für Kinder- und Jugendliteratur) za *Gaggalagu*
- 2006: Cena publika literárního festivalu Wortspiele (Publikumspreis des Literaturfestivals Wortspiele)
- 2003: Literární cena Akademie Graz (Literaturpreis der Akademie Graz)
- 2002: International Poetry Competition Award

⁵ FALTÝNEK, Vilém. *STARARIČ: MÉ KOŘENY VEDOU K MORAVSKÝM CHORVATŮM*. *Radio Praha* [online] 17. 06. 2007, [cit. 13. 04. 2018]. Dostupné z <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/knihy/stavaric-me-koreny-vedou-k-moravskym-chorvatum>>

Dílo

V této části si uvedeme některá z děl tohoto autora. Literární tvorba rakouského spisovatele a překladatele Michaela Stavariče je nejen velmi bohatá, ale též různorodá – vedle řady oceňovaných próz do ní spadají básně, eseje i knihy pro děti. Mezi první tvorbu Michaela Stavariče patří dvě básnické sbírky z let 2000 a 2002 (*Flügellos* a *Tagwerk. Landnahme. Ungelenk.*). Poté následovaly prozaické texty jako *Europa. Eine Litanei* (2005), *Stillborn* (2006), *Terminifera* (2007), *Nkaah – Experimente am lebenden Objekt* (2008), *Magma* (2008). Je také autorem knih pro děti z let 2006 a 2008 (*Gaggalagu* a *Biebu*), za něž získal Rakouskou státní cenu za literaturu pro děti a mládež. *Biebu* byl již přeložen do českého jazyka, u nás je znám pod názvem *Včelikář*, a v roce 2009 se objevil na českém knižním trhu. Na podzim 2009 vyšel v českém překladu román *Stillborn*. O překlad se zasloužila česká spisovatelka a překladatelka Radka Denemarková. Jeho nejnovějším románem, přeloženým do českého jazyka, je dílo *Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela* (2016).

Básně:

Flügellos

In an schwoazzn kittl gwicklt

Romány:

- *stillborn*
- *Terminifera*
- *Magma*
- *Böse Spiele*
- *Brenntage*
- *Königreich der Schatten*
- *Gotland*

Literatura pro děti a mládež:

- *Gaggalagu* (společně s Renate Habinger),
- *Biebu* (společně s Renate Habinger)
- *Mathilda will zu den Sternen* (společně s Christine Ebenthal)
- *Milli Hasenfuß* (společně s Ulrike Möltgen)
- *Als der Elsternkönig sein Weiß verlor* (společně s Linda Wolfsgruber),

Nezařazené:

- *Tagwerk. Landnahme. Ungelenk*, umělecký projekt
- *Europa – eine Litanei*,
- *Nkaah – Experimente am lebenden Objekt*, prozaistické miniatury
- *Der Autor als Sprachwanderer*, esej,

Díla v českém jazyce:

- *Včelíkář aneb mravenci nemají o opylování vskutku ani ponětí* – kniha pro děti
- *Mrtvorozená Eliška Frankensteinová*
- *Děvčátko s kosou* – příběh o dcerce Smrt'áka. Smrt předá svojí dceři svou velkou kosu a plášť a pošle ji do světa. Malá smrtečka, která o světě skoro nic neví, si hned na začátku cesty omylem pokape plášť žlutou barvou, načež jí malíři nabídnou, že jí přemalují na žluto celý plášť a malá smrtečka souhlasí. Poté si jej také zkrátí, aby se jí v něm lépe chodilo. Jak prochází světem, tak zažívá různá dobrodružství. Během svého putování světem dospívá, což se projevuje také tím, že ze zkráceného otcova pláště postupně začíná vyrůstat. Na konci knihy leží na louce a kolem ní krouží havrani, věrní společníci věčné smrti. Je to velice poutavá kniha jak pro děti, tak pro dospělé, a i přes název, který může na některé lidi působit morbidním dojmem, je tato kniha velice jemná a prostá morbidity.
- *Království stínů*
- *Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela*⁶

⁶ Databáze národní knihovny ČR [online], [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <<https://aleph.nkp.cz/F/BPKMDMUBFMYYKFRQH37R32STXSKLH47C197DKAGCTU1CKNQMEQ-19521?func=short-jump&jump=000001>>

2 ROMÁN *DNY OHŇŮ, DNY SPÁLENÍŠŤ, DNY POPELA*

Jedná se o román od rakousko-českého autora Michaela Stavariče. Lexikon literárních pojmů popisuje román jako velký prozaický epický žánr, který zobrazuje člověka v složitých společenských situacích.⁷ Základem románu je příběh, který je definovaný jako vyprávění událostí s časovou posloupností.⁸ V románu vystupuje větší počet postav, které mezi sebou mají složité vztahy. Dochází zde ke střetu protichůdných zájmů jednotlivých postav. Román plní dvě hlavní funkce, a těmi je funkce poznávací a funkce estetická. Pro svou absorpční schopnost má román možnost osvojit si postupy jiných druhů a žánrů – lyriky, deníku, dopisu a podobně.

V této kapitole se budu věnovat interpretaci dějové linie a analýze některých událostí. Dále se budu zabývat názvem díla, jeho významem v samotném románu a možným výkladům.

2.1 Dějová linie

Dospívající chlapec vypráví o svém dětství, o tom, co prožíval se svým strýčkem a s vrstevníky, kteří stejně jako on žijí v osadě mimo veškerou civilizaci. Kolem osady se nachází pouze ploty a les, kterým procházejí vojáci, jako stálá připomínka války.

Dalo by se říci, že je toto dílo deníkem dospívajícího muže, který v něm popisuje svoje dětství a později své dospívání. V průběhu děje sledujeme přerod chlapce v dospívajícího muže. Nejdříve se na dívky dívá jako na sobě rovné děti, se kterými hraje dětské hry, později už se při pohledu na ně začíná červenat.

Hlavní hrdina popisuje svůj život s podivínským strýčkem, který se ho, spolu se svou manželkou, hrdinovou tetou, ujal po smrti jeho matky. Chlapcova teta po nějakém čase zemře, a tak se ocitá výhradně v péči svého strýce, který jej učí přežít ve společnosti, která působí až postapokalyptickým dojmem. Sice se zde nacházejí auta, ale nikdo jimi nikam nejezdí.

Hlavní hrdina prožívá různá dobrodružství, jak se svým strýčkem, tak se skupinou dětí, která v osadě žije. Tyto děti hrají různé hry, které jsou až životu nebezpečné, ale je to

⁷ PAVERA, L. – VŠETIČKA, F. Román. In Lexikon literárních pojmů. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. s. 306-307.

⁸ FORSTER, E.M. Příbeh. In Aspekty románu. 1. vyd. Bratislava: Vydavatelství Tatran, 1971. s. 43-53.

nijak netrápí, tak jak to u dětí bývá. Někdy se škádlí mezi sebou, jindy zase vyvádí rošťárny vojákům, kteří prochází krajem.

Další rovinou tohoto románu jsou dopisy od chlapcovi matky. Hlavní hrdina na svou matku velice rád vzpomíná, i když si ji vlastně pořádně nepamatuje. Jeho strýček o ní nechce moc mluvit, kromě skutečnosti, že umírala pomalu a v podstatě se ztrácela před očima, říká, že to nebyl hezký pohled. Ale během čtení, nabyde čtenář dojmu, že nemusela nutně zemřít v pravém slova smyslu, ale pouze obrazně. Mohlo se stát to, že se matka hlavního hrdiny z určitých důvodů rozhodla z osady odejít a svého syna tam nechat. Domnívám se to, protože ten, kdo odejde z osady již pro její obyvatele přestane existovat a je pro ně mrtvý. Strýček by si potom historku o umírání jeho matky vymyslel. To mě přivádí k úvaze o tom, proč by tam svého syna nechala napospas svému bratrovi, kterému úplně nevěří, ale mohla mít problémy a věděla, že by se o něj nedokázala dobře postarat a že mu u jeho strýčka a tetičky bude lépe. Snad počítala s tím, že díky těm dopisům k ní pořád bude mít blízko a jednou za ní přijde.

Vzhledem ke spletitosti děje a vzpomínek hlavního hrdiny je děj této knihy těžko reprodukovatelný. Není zde uvedena ani země, natož přesné místo, ve kterém se děj odehrává a neznáme ani rok, kdy nám hlavní hrdina začíná líčit své příhody a životní příběh. Děj knihy tak působí jaksí bezútěšně a pesimisticky, kdy se vlastně ocitnete v zemi nikoho, kdoví kdy. Je to zvláštní, ale přispívá to k celkovému dojmu tragikomiky celého díla. Jediné, co se dá říci s jistotou je to, že se děj odehrává v osadě obehnané lesy, která je odstřižená od ostatní civilizace. Lesem občas procházejí vojáci, se kterými se děti snaží hrát, tedy spíše jim vyvádějí rošťárny.

Vzhledem k tomu, že děj knihy popisuje hlavní hrdina s jakýmsi odstupem, je jeho vyprávění doplněno o poznámky, které se k dění vyjadřují mnohdy ironicky, jindy věčně. Odstup od dění způsobil také to, že si vypravěč některé věci již nepomatuje, protože člověk si nemůže pamatovat vše. Většinou si lidé pamatují nějaké silné události, alespoň pro ně. Mohou to být silné zážitky jak v kladném, tak v záporném slova smyslu, ty druhé se mnohdy pamatují lépe. I tak se člověk musí pozastavit nad tím, kolik si toho vypravěč pamatuje, ačkoliv nevíme, s jak velkým časovým odstupem o svém životě vypráví.

Autor skvěle vystihl psychologii dítěte a jeho smýšlení. Hlavní hrdina sice své zážitky vypráví již jako dospívající, ale přesto se zde odráží jeho smýšlení, které se týkalo jeho dětských let. Asociace, které provázejí vyprávění hlavního hrdiny jsou pro dětského vypravěče běžné. Hlavní hrdina popisuje jednu událost a poté začne popisovat události, které ji provázely. Například když vypráví o tom, jak dostal první dopis od své matky. Nejprve mluví o tom, že našel dopis, když šel vybrat schránku, pokračuje ve vyprávění dalších

událostí a poté se vrátí k vyprávění o tom, co patřilo k jeho povinnostem. Postihnout dětské chápání a vyprávění je složité, ale Michaelu Stavaričovi se to podařilo.

2.2 Titul

Titul tohoto románu v originálu zní Brenntage, což můžeme volně přeložit jako Ohnivé dny, či Dny ohňů, nebo Spálené dny. Tím, že překladatelka Radka Denemarková, přeložila název díla jako Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela, přidala tomuto románu další rovinu a další motivy, které se k tomuto románu dokonale hodí.

Titul díla odkazuje k tomu hlavnímu, co se v osadě děje, a to jsou Dny ohňů, spáleníšť a popela. Ale může to být i symbolický název, kdy dílo odkazuje ke koloběhu života. Oheň můžeme chápat jako symbol zrodu a bouřlivého mládí, spáleníště pak značí střední věk, kdy již oheň pomalu vyhasíná a popelem se všichni po nějaké době staneme. V podstatě tyto slavnosti spojují všechny generace, a to jak ty žijící, tak i ty dávno mrtvé.

Když se na to podíváme z druhé strany, může být tento název symbol toho, že každá společnost, ať je její oheň sebesilnější, může shořet a skončit v troskách, zasypaná vlastním popelem. Jak se říká, oheň je dobrý sluha, ale špatný pán. Každá síla se může obrátit proti tomu, kdo ji využívá. Popel můžeme chápat jako symbol smrti „prach jsi a v prach se obrátíš“, což by odkazovalo k tomu, že všichni jednou zanikneme a navrátíme se zemi, ze které pocházíme a která nám dává život.

Pokud se ovšem na symbol popela podíváme z mytologického hlediska, tak by to mohl být symbol naděje na znovuzrození, tak jak to umí bájný pták Fénix, který znovu povstane z vlastního popela. Z popela staré společnosti se zrodí společnost nová a snad i lepší. Po nějakém čase zase dojde k obrodě, dalo by se říci, že společnost opět projde očištným ohněm, který jí dá možnost opět začít znova. V podstatě je to nekonečný koloběh, který skončí až když už nezbyde nikdo, kdo by mohl novou společnost obnovit.

3 KOMPOZIČNÍ A JAZYKOVÝ PLÁN

3.1 Kompoziční výstavba a jazyk

Kompoziční výstavbu popisuje publikace *Stavba prózy* jako v širším slova smyslu uspořádání uměleckého díla a jeho jednotlivých složek. Jedná se zejména o složky obsahové a formové. Všechny složky, které dohromady tvoří uměleckou jednotu, musí mít mezi sebou vzájemnou spojitost. Kompoziční výstavbu můžeme rozdělit na dvě části: Architektoniku a Kompozici. Architektoniku chápeme jako vnější výstavbu díla, tvořenou architektonickými jednotkami, v próze jsou tím myšleny kapitoly a díly. Kompozicí, v užším slova smyslu, rozumíme vnitřní výstavbu díla, kterou tvoří kompoziční principy, kompoziční postupy a syžetová osnova.⁹

Z hlediska architektoniky toto dílo tvoří patnáct kapitol, jejichž spojovacím prvkem jsou postavy, které se zde objevují, ale nejdůležitějším prvkem ve všech kapitolách je vypravěč, který je zároveň hlavním hrdinou románu. Každá kapitola má kromě čísla i nějaký název. Název každé kapitoly odkazuje k tomu, co se v této kapitole bude dít, nebo o čem se v ní objeví alespoň krátká zmínka.

V čísle patnáct se ukrývá dvojznačnost pentagramu, který má jak světlou, tak temnou stránku a stejně je tomu u čísla patnáct. V numerologii je číslo patnáct symbolem života a smrti, dne a noci, takže v podstatě v sobě spojuje vlastnosti ohně. Oheň dává člověku jak život, prostřednictvím tepla, které mu poskytuje, ale zároveň v sobě nese i možnost smrti, pokud si člověk nedá pozor. Číslo patnáct rovněž symbolizuje osud bohatý na změny¹⁰, což může být symbolem dospívání, kdy člověk prochází spoustou změn. Kromě tělesných, tak i psychických. Dětské vnímání se mění v dospělejší a člověk se snaží najít své místo ve společnosti.

Číslo patnáct je, jako součin čísel tři a pět, přirozeným náboženským číslem. Pokud číslo patnáct spojíme s patnácti tajemstvími růžence, který zahrnuje tři skupiny po pěti, kdy první je radostný, druhý je bolestný a třetí je slavný, můžeme zde opět nalézt paralely s tímto románem. Radostný růženec, je symbol bezstarostného dětství, kdy si ještě děti spoustu věcí

⁹ Všeticka, F. *Stavba prózy*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1992. 152 s. ISBN 807067203X. Co je kompoziční výstavba, s 11-60.

¹⁰ Význam jednotlivých čísel, *Cesta světla* [online]. 24.05. 2011 [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <<https://cestasvetla.wordpress.com/2011/05/24/vyznam-jednotlivych-cisel/>>

nepřipouštějí, bolestný růženec symbolizuje dospívání a s tím spojené „utrpení“ a slavný růženec symbolizuje přerod dospívajícího člověka v člověka plně dospělého.

Posledních několik vět vytváří trojúhelník, který směřuje ke čtenáři a budí dojem pozvolného konce. Může to působit jako šipka, která odkazuje k poslednímu slovu, a tím slovem je slovo „KONEC“, ale spíše to působí, jako postupný zánik, jako vyprávění do ztracena.

Jazyk je materiál, ze kterého vzniká umělecký text. V literárním textu má jazyk, kromě funkce komunikativní a sdělné, ještě zvláštní funkci a tou je funkce estetická.¹¹

Jazyk románu je spisovný. Občas se zde objeví pejorativní výrazy, vycházející ze strýčkových úst, jednou se o lidech vyjádřil jako o „ztřeštěných paličácích“. Vyskytuje se zde přímá řeč, ale není psána v uvozovkách, jak bývá zvykem, ale je zaznamenána kurzívou. Samotné vyprávění hlavního hrdiny, je často doplněno o poznámky, uvedené v závorce, které komentují to, o čem hrdina zrovna vypráví. Tyto komentáře občas obohacují vyprávění o jistou dávku ironie, jindy jsou jen zhodnocením a doplněním popisovaných událostí, nebo do svého vyprávění zapojuje řečnickou otázku. „Dospělí nás znejišťovali tvrzením, že z oblaků se dá vyčíst budoucnost, jenomže předpovědi psané do mraků kupodivu nikdy nevěštily nic dobrého (není to zvláštní?). Když se nad námi stahovala mračna (a na nebi vysely ztěžklé mraky), tak nám tvrdili, že se blíží prudký déšť...“¹² Věty jsou většinou delší, což jen doplňuje dojem vzpomínání, stejně jako věty, ve kterých nám vypravěč podá jednu informaci, pak plynule přejde ke druhé a opět se vrátí k té první. „Vyprázdnil jsem poštovní schránku, což patřilo k mým běžným povinnostem, běžel jsem nedočkavě za strýčkem a psaní mu pyšně předával. K mým běžným povinnostem patřilo vedle vyzvedávání pošty taky zametání cesty před domem, kočkám jsem musel nalít mléko do misky...“¹³ Občas se zde vyskytují zvláštní výrazy, které nám ale vypravěč sám osvětluje. Například slovo žahranice, které označuje žemlovku.

¹¹ PAVERA, L. – VŠETIČKA, F. Jazyk umělecké literatury. In Lexikon literárních pojmů. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. s. 156-157.

¹² STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 9 Mladé stromky, s. 101.

¹³ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 2 Zmizelé, s. 22.

3.2 Vypravěč

Vypravěč je literární subjekt, který čtenáři zprostředkovává text, jen zřídka je totožný s autorem. Rozlišujeme dva druhy vypravěčů podle existence. Zaprvé je to vypravěč personální, který je v textu přítomen jako jedna z postav a události nám zprostředkovává v ich-formě. Většinou je tento vypravěč pasivním účastníkem děje, událostem většinou jen přihlíží, ale aktivně se do nich nezapojuje. Zadruhé můžeme v knihách nalézt vypravěče fiktivního, který fyzicky přítomen není, jeho podíl se omezuje pouze na vyprávění událostí, které nám podává rovněž v ich-formě. Někteří vypravěči se tomuto rozdělení vymykají, občas v textu přítomen je a jindy zase přítomen není.¹⁴

Vypravěč tohoto díla je zároveň hlavním hrdinou. Dá se tedy říci, že se jedná o personálního vypravěče, který se ovšem klasickému popisu tohoto druhu vypravěče vymyká, jelikož se účastní téměř všech událostí, které popisuje. Celé dění sledujeme jeho očima. Děj příběhu působí jako deníkový záznam, nebo spíše jako určitá zpověď. Hlavní hrdina nám zanechává svědectví o fungování osady, umístěné mezi lesem a ploty, ve které bydlí se svým podivínským strýčkem a tetičkou.

Vzpomínkové vyprávění, které přebíhá z jedné události ke druhé komplikuje vtažení čtenáře do děje, jelikož nám vypravěč každou chvíli vypráví o něčem jiném.

Vyprávění je tedy v ich-formě, což je forma vyprávění, kdy vypravěč mluví v první osobě. Někdy jednotného, jindy množného čísla. Ich-forma vyprávění zvyšuje autenticitu vyprávění. Čtenář více věří tomu, že hlavní postava vyprávěné události sama prožila. Dílo nemá jeden souvislý děj, ale jedná se v podstatě o soupis příhod, kterými hlavní hrdina prochází, ale jistá chronologičnost v nich je. Od příhod, které se staly, když byl hlavní hrdina dítětem se dostáváme k těm, které prožíval jako dospívající, až k události, která byla pro obyvatele osady zásadní a tou byl požár, který celou vesnici spálil.

Dozvídáme se o hrách, které hraje s ostatními dětmi z osady, o vztahu k jeho strýčkovi, o jeho matce, která k němu mluví prostřednictvím dopisů a také o vztazích k ostatním sousedům. Děj jednotlivých příhod je promíchán s hrdinovými asociacemi, nebo hodnocením popisované situace.

¹⁴ PAVERA, L. – VŠETIČKA, F. Vypravěč. In Lexikon literárních pojmů. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. s. 373-374.

Jelikož se jedná o vyprávění, od kterého má hlavní hrdina jistý časový odstup, dá se pochopit, že si ne všechno pamatuje. „Na rok, kdy se Dny ohňů, spálenišť a popela vymkly kontrole si nevzpomínám. Obvinili vítr, ale já bych si tím nebyl tak jistý...“¹⁵

¹⁵ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 13, Poselství nastříkaná sprejem, s. 155.

4 TEMATICKÝ PLÁN

4.1 Čas a prostor

Čas se v literárním díle projevuje několika možnými způsoby. Jde například o čas chronologický, retrospektivní, nebo cyklický. V tomto románu autor používá čas retrospektivní, kdy sice události probíhají v určité časové návaznosti, ale jsou proloženy událostmi z dávnější minulosti, což způsobuje prolínání několika časových rovin.

Čas příběhu neznáme, ovšem vzhledem k různým věcem, o kterých během svého vyprávění, hlavní hrdina mluví, jako je například televize, nebo auta, lze předpokládat, že se děj odehrává někdy kolem 20. století, nebo po něm. Ale bližší určení nemáme. A pro děj ani není podstatné. V průběhu příběhu chlapec dospívá, ale nevíme ani kolik je mu let, když příběh začíná, natož když končí, jediné, co víme je to, že v průběhu děje postupně dospívá a prochází různými stavy, které doprovázejí pubertu. Nevíme kolik času uběhlo od okamžiku, kdy vyprávění hlavního hrdiny začíná a ani to, kolik je hlavnímu hrdinovi let v době, kdy se rozhodl svůj příběh vyprávět.

Pojmem prostor označujeme prostředí, ve kterém se děj literárního díla odehrává. Prostor můžeme rozdělit na konstantní, kontrastní, konvergentní, migrační, uzavřený a otevřený.¹⁶

Děj tohoto románu probíhá v prostoru uzavřeném, který je omezující a ohraničený a skýtá různé nesnáze, potíže, nebo určitá tajemství. Tímto prostorem je osada, umístěná mezi les a ploty. Tato osada je odstrižena od okolního světa. Neznáme ani stát, ve kterém se nacházíme a ani název osady. Dalším prostředím, kde hrdina prožívá svá dobrodružství, je právě les, kterým je osada obklopena a kterým často procházejí vojáci, nebo stará důlní šachta, která se v lese nachází a kam se obyvatelé osady odeberou poté, co jejich osada lehne popelem.

Neznalost umístění navozuje pocit jisté exotiky, nebo spíše možnosti pro čtenáře zapojit vlastní fantazii a vybrat si, kde tato osada bude umístěna. Pokud pro čtenáře bude na Měsíci, tak tomu tak bude. To je jedna z krás této knihy. To, jak je mnohoznačně interpretovatelná a čtenáři nabízí možnost, volně si ji vyložit po svém a její děj si zasadit do libovolného prostředí. V knize není uveden žádný pojem, který by nám dal nějakou indicii k tomu, kde by

¹⁶ PAVERA, L. – VŠETIČKA, F. Prostor. In Lexikon literárních pojmů. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. s. 290-291.

se tento příběh mohl odehrávat. I když se dá předpokládat, že se někteří lidé budou domnívat, že autor zasadil děj svého příběhu někam do Rakouska, případně do České republiky, domnívám se, že toto nebyl jeho záměr. Neuvedení konkrétního místa, kde se děj románu odehrává značí autorův záměr varovat před tím, že stejný osud, který postihl osadu v jeho díle, může postihnout jakoukoli jinou společnost.

4.2 Postavy

V této kapitole si představíme hlavní postavy, které se v románu objevují. Seznámíme se s jejich charakterem a s tím, jak působí na ostatní postavy a jaké jsou jejich vzájemné vztahy.

Autor, nebo spíše vypravěč, nepopisuje jednotlivé postavy hned, když se o nich v díle dozvíme poprvé, ale v průběhu děje se zmíní o nějaké fyzické podobě, případně o podobnosti jedné postavy s postavou jinou. Například zmiňuje podobnost hlavního hrdiny s jeho matkou. „*Vepsala se ti hlavně do tváře*, pravil strýček, asi tím chtěl říct, že se mámě podobám.“¹⁷ O fyzické podobě hlavních postav toho víme velice málo, což dává prostor fantazii a možnost představit si vzhled postav podle svých preferencí. O charakteru postav se většinou dozvídáme nepřímou, skrze jejich jednání, ale občas některá z postav ohodnotí její charakter i přímo, například když strýček nazve hlavního hrdinu chytrým a rozvážným klukem.

4.2.1 Hlavní hrdina

Hlavní hrdina je dosti zvědavé dítě, často k nelibosti jeho strýčka, kterého jeho věčné otázky někdy unavují. Je také čilý, bystrý a obratný. Sám sebe popisuje takto „Na kluka mého věku jsem byl hodně vytáhlý a všemi mastmi mazaný, strýček tvrdil, že jiskru v oku mám po něm, ale máma mi v dopisech psala, že za charakter si každý zodpovídá sám...“¹⁸ Strýček o něm v kapitole *Mračna* prohlásí, že je „chytrý a rozvážný kluk“¹⁹ V kapitole *Snílci* se zase dozvídáme o tom, že má celé tělo pokryté jizvami. „Já měl tělo naopak jizvami, šrámy,

¹⁷ STAVARIČ, M. *Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela*. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, *V říši stínu*, s.51.

¹⁸ STAVARIČ, M. *Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela*. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, *V říši stínu*, s.48.

¹⁹ STAVARIČ, M. *Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela*. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 8, *Mračna*, s. 93.

škrábanci, boulemi, modřinami poseté, a ani nevím, kde jsem k nim přišel, pravé předloktí mi zdobila pěticentimetrová jizva po řezné ráně...²⁰

V průběhu děje máme možnost pozorovat jeho přerod z malého chlapce v dospívajícího mladého muže. To je nejvíce znát na jeho postojích k dívkám, ale také na tom, že už jej tolik nezajímají rituály dospělých, jako jsou Dny ohňů, spálenišť a popela, ale spolu s ostatními dětmi se snaží najít si vlastní rituály. To je určitým znakem puberty. Když byl hlavní hrdina dítětem, tak Dny ohňů, spálenišť a popela miloval, ale později mu to připadá, stejně jako ostatním dospívajícím v osadě, jako zábava dospělých, která pro ně není. Již nebyli dětmi, a tak přešli období, kdy jim tyto dny měly co říci, ale ještě nebyli dospělými, takže se nedostali do bodu, kdy jim to už má co říci. V dětství to pro ně byl jakýsi symbol přerodu, zbavování se starého, hlavní hrdina jednou při těchto dnech spálil své plyšové hračky, aby tak dal najevo, že již není dítětem, ale pro dospělé to spíše byly dny, kdy se v ohni stravujícím staré věci, zrcadlí vzpomínky a dávné příběhy. Na to nejsou dospívající připraveni, chybí jim už dětská naivita, ale nedostává se jim ještě zkušeností dospělých.

Názory hlavního hrdiny na svět a na jeho různé aspekty mohou mnohdy působit vtipně, ale přesto je v nich velká moudrost a jakési zvláštní porozumění světu okolo a snad i něčemu vyššímu, které působí, jako by byl hlavní hrdina starší, než vlastně je. Možná je to způsobeno tím, že děti ve své fantazii přistupují ke světu jiným způsobem než dospělí a dokážou tak odhalit souvislosti, které dospělým unikají.

4.2.2 Strýček

Strýček hlavního hrdiny je starší, moudrý muž, který toho v životě hodně zažil. V knize je popsán jako hromotluk a podivín, o kterém si sousedé myslí, že mu přeskočilo, ale do očí by mu to nikdy neřekli, protože by se báli, že by to pro ně nedopadlo dobře. „Strýček byl velký podivín: vyhlašoval *Dny ohňů, spálenišť a popela*, uměl bezvadně vykuchat zvířata a uctíval žáby... Mnozí v osadě byly skálopevně přesvědčeni, že se dočista *zcvoknul*, ale nikdo se to neodvážil říct nahlas a veřejně; strýček byl statný muž, zahrávali by si s ohněm, mohli by snadno přijít k úrazu.²¹ Strýček vychovává syna své sestry, která před lety zemřela, soudě dle toho, že si na tuto událost hlavní hrdina nepamatuje. Tento chlapec je rovněž vypravěčem celého příběhu a jeho hlavním hrdinou. Hlavní hrdina ke svému strýčkovi

²⁰ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 11, Snílci, s. 122.

²¹ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 1, Zlí, s. 16.

vzhlíží, jako ke svému hrdinovi. Rovněž si mytizoval jeho zrození, dodal mu jakýsi mystický a magický nádech. „Když jsem přemýšlel, jak strýček přišel na tento svět, nenapadlo mě nic lepšího, než se opřít o známé mýty... Možná pocházel z hlubokých pralesů, které vyslaly nejodolnější a nejsilnější kmeny, aby se zmocnily lidstva. Pravděpodobnější bude verze, že strýček byl jakýmsi vrcholkem mocné hory, která se v průběhu staletí bortila a zřítíla (oslabovaná větrem a nevlídným počasím) a vrátila se do světa lidí, aby vládla nerušeně v jiné podobě dál (člověk se hoře nemůže postavit na odpor, nebo ano?) A ještě jedna verze, pravděpodobnější... Strýček se zrodil během prvních slavností Dny ohňů, spáleníšť a popela, které jsou staré jako svět sám, vystoupil z plamenů, byl žhavá láva, která se vmísila mezi lidi, aby v nich rozdmýchala věčný oheň.“²² Z tohoto chlapcova přemýšlení je patrný obdiv, který ke strýčkovi chová a možná i jistý strach, nebo spíše posvátná úcta, která mezi lidmi není tak běžná. Na tom se ukazuje, jak moc musely strýčkovi schopnosti chlapce zaujmout a zapůsobit na něj. Jistě, je to chápání dítěte, ale právě dítě dokáže v někom vycítit velkou postavu, nebo naopak někoho, kdo nestojí za pozornost.

Mnohdy se chlapcův strýček projevoval jako skeptik a někdy svého synovce odbyl, nebo se na něj utrl, „Strýček o vojácích nemluvil rád, vypytaval jsem se ho, on mi odsekával, že existují věci, do kterých mi nic není,“²³ ale z jeho celkového chování je patrné, že má synovce rád a snaží se ho vychovat co nejlépe a vést ho k tomu, aby se z něj stal dobrý člověk. Snaží se ho naučit vše, co by mohl v životě potřebovat a předat mu svou životní moudrost. Když přijde domů s rozbitým kolenem, tak se na něj nezlobí, protože ví, že to k dětství patří a také ví, že některé zkušenosti musí získat sám právě díky tomu, že si občas natluče. O synovcově matce moc nemluví, jediné, co je ochotný mu o ní říct je to, že zemřela a že to nebyl hezký pohled. Mohlo by se zdát, že je to způsobeno tím, že je to pro něj bolestné téma, ale může za tím být i něco jiného.

²² STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, V říši stínu, s. 54.

²³ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 3, Taková ztráta krve, s. 38.

4.2.3 Matka

Matka hlavního hrdiny zde není fyzicky přítomná, její přítomnost zde zastupují dopisy, které hlavní hrdina dostává.

Matka před smrtí předala tyto dopisy notáři s instrukcemi, kdy má který dopis poslat. Z některých je patrné, že svému bratrovi, strýčkovi hlavního hrdiny, který se o něj stará, úplně nedůvěřuje. „Můj milý, jsi ještě tak mladý a máš pocit, že svět ti leží u nohou, ale pořád nejsi dost velký na to, abych se ti svěřila se všemi myšlenkami, které se mi uhnízily v hlavě, v žádném případě tyhle řádky neukazuj mému bratrovi, přeju ti krásné sny!“²⁴

Hrdinova matka působí jako určitý průvodce, který se snaží svému chráněnci dát rady do života a snaží se ho i na dálku ochraňovat před nebezpečím. „Máma si pořád dělala s něčím starosti, některé dopisy měly formu varovných litanií o tom, co jednou nastane, radila mi, abych byl pořád ve střehu a dal si pozor na kalné tůně a houští a křoviny a na vítr a na pahorky (putují jako duny?), na podzemní doly s na propasti, rokle, strže a na labutě a na sousedy a na zmiže, které číhají na kraji lesa a chňapají po nepozorných myších.“²⁵ Z těchto slov je patrné, že má hrdinova matka o svého syna strach. Působí to dojmem, že se o něj až přehnaně bojí, nebo že je dokonce mírně paranoidní, ale možná ví něco, co čtenář netuší. Nejspíše má informace, ke kterým zatím hlavní hrdina nemá přístup a jeho strýček si je pravděpodobně nepřipouští.

Hrdinova matka a strýček se v některých názorech dost rozcházejí. V jednom dopise dokonce nabádá hlavního hrdinu, aby jakmile to bude možné opustil osadu. Vypadá to, že se jí na fungování osady něco nelíbí. Dokonce k jednomu dopisu přidala mapu s náčrtky osady a cest, které z ní vedou. „...označila naši osadu, a popsala cesty, které vedou z osady a kudy mám zmizet (při troše galantního štěstí a šikovnosti osudu)“²⁶ Hrdinův strýček by s tím ovšem nesouhlasil a nevyměnil by život v osadě za nic na světě. V tomto se rovněž ukazuje rozpor mezi dospělými a dospívajícími. Zatímco dospělí často lpí na starých věcech, pokud se nejedná o dny ohňů, jsou usedlejší a nemají rádi změny, dospívající se často změn nebojí, nevidí v nich nic špatného. Nevadí jim natlouct si nos, odnesou si z toho ponaučení, a když ne, tak si ho budou natloukat do té doby, dokud se z toho nepoučí. Potřebují nějak přijít ke

²⁴ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, V říší stínu, s. 45.

²⁵ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, V říší stínu, s.51.

²⁶ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 7, Obyvatelé lesa, s.86.

zkušenostem, které již starší generace má a které nezískají jinak, než vlastními chybami a pády, které jim pomůžou příště alespoň zmírnit dopad.

Domnívám se, že chlapcova matka byla jednou z těch, kdo opustil osadu. „*Jestli mě chceš ještě někdy vidět, psala máma, najdi si vlakové spojení a kup si platnou jízdenku...*“²⁷ Z těchto slov vyplývá, že v době, kdy psala tento dopis byla mimo osadu a počítala s tím, že za ní její syn bude moci přijet a ona bude naživu. Což by znamenalo, že její smrt nemusela být doslovná, ale byla to metafora pro její odchod z osady, protože ten, kdo opustil osadu se pro její obyvatele stal mrtvým.

Případně mohla zemřít po odchodu z osady. Zde je možné si položit otázku jaká matka by odešla a nechala tam svého syna. Na tuto otázku se nabízí hned několik možných odpovědí. Odpověď, že jí na něm nezáleželo nepřipadá v úvahu, protože z dopisů, které chlapci chodí, je patrné, že jí na něm velice záleží. Druhou možností je to, že chtěla odejít z osady a zajistit svému synovi někde domov, než si pro něj přijde, ale pak jí to určitými okolnostmi, nebo smrtí, bylo znemožněno.

4.2.4 Tetička

I přesto, že se tetička hlavního hrdiny v knize nevyskytuje reálně příliš dlouho, ve vzpomínkách hlavního hrdiny žije až do konce. „Strýček my tehdy chtěl zakázat televizi, protože usoudil, že děsivé příběhy nejsou vhodné pro kluka mého věku a tetička (která byla tehdy ještě naživu) mu horlivě přizvukovala.“²⁸ S láskou se starala o svého synovce, kterému podobně jako její manžel předávala svoji moudrost. Byla to nejspíše velice upovídaná žena, která ovšem nemluvila zbůhdarma, ale snažila se předat svoji moudrost svému synovci. „A taky říkala *host do domu, štěstí do domu, posad se, najez se, zazpívej!* Nebo tak nějak, už přesně nevím, dny byly dlouhé a tetička toho navykládala tolik, že si už všechno nevybavuji; jedno vím ale jistě, tetička dávala pořád k dobru nějaká moudra...“²⁹ Povídala mu o lesních duších ukrytých v korunách stromů. „Tetička vídala duchy; poletovali v korunách bříz a pohupovali se na březových větvích. Zakázala mi ale lézt na stromy, abych omylem některou

²⁷ Stavarič, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 7, Obyvatelé lesa, s. 86.

²⁸ Stavarič, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 13, Poselství nastříkaná sprejem, s. 145.

²⁹ Stavarič, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 6, Zapovězená dobrodružství, s. 74.

z těch mimořádně vzácných bytostí svou nepozorností a rozjíveností (co patří k mládí) omylem neshodil.³⁰

Tetička si velice hlídala zápisníček plný receptů. „...měl jsem přísný zákaz brát zápisníček do ruky, aby se všechny ty vložené papírky a poznámky nepomíchaly; tetička v takovém případě neznala bratra (synovce).“³¹ Někdy se hlavní hrdina v době, kdy jeho teta spala, plížil do kuchyně, aby se dozvěděl, jak se vaří jeho oblíbená Žahranice, což je v naší řeči, a v „tetině žargonu“, Žemlovka. Celý recept v knize odcituje a jelikož je to jeho oblíbené jídlo, naučil se jej nazpaměť a tvrdí, že by ji dokázal udělat i poslepu.

³⁰ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 1, Zlí, s. 17.

³¹ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 1, Zlí, s. 15.

5 HLAVNÍ MOTIVY DÍLA

5.1 Oheň

Jedním z hlavních motivů v této knize, je motiv ohně. Na motiv ohně je možné nahlížet z různých hledisek. Může to být například tvůrčí princip, kdy oheň provází proces tvoření.

V tomto díle to také může být symbol určitého přerodu. Při dnech Ohňů, spálenišť a popela hrdinové románu pálili všechny nepotřebné věci. Zde má oheň funkci ničitele, který stravuje všechny věci, jež do něj člověk hodí. Ale lze to chápat i jako symbolické spálení všeho nepotřebného v člověku. Pak by byl oheň symbolem určitého přerodu, kdy se každý rok všichni něčeho zbaví. Oheň také může být průvodcem, světlem, které osvětluje temnotu. Dává pocit bezpečí, rozhání tmu a přináší klid, protože ve tmě se mohou skrývat mnohá nebezpečí, které světlo zahání. Pro obyvatele osady byly Dny ohňů jakousi jistotou, něčím, na co se i v nejtemnějších chvílích mohli spolehnout.

Oheň je symbolem naděje, stejně tak jako je symbolem zániku. Úsloví, které říká, že oheň je dobrý sluha, ale špatný pán platí i pro tento román. Dlouhé roky oheň obyvatelům osady věrně sloužil, ale pak se ujal vlády a spálil celou osadu na popel. I přesto, že je oheň symbolem světla a naděje, tak je dosti nestálý a pomíjivý. Vlastně stejně jako sama naděje. Naděje je někdy silnější a jindy se zdá být marnou.

Pokud se na to podíváme ještě z jiné strany, tak to může být symbol vnitřního žáru, který má každý člověk v sobě a který je potřeba živit. A stejně tak jako obyvatelé osady živilí oheň při slavnostech starými věcmi, tak každý člověk žíví svůj vnitřní žár minulými úspěchy a zkušenostmi, které mu dodávají sílu k dalším věcem a k získávání nových zkušeností, které se později stanou další potravou vnitřního ohně.

5.2 Popel

Popel je symbolem přežitků minulosti. Symbol něčeho nepotřebného, jakýchsi přežitků doby. Je to něco, co již nemá význam. Je to něco pomíjivého, něco, co se dá snadno odváť, stejně tak jako život. Nic netrvá věčně, tak jako popel nevydrží věčně na jednom místě, tak se ani životní síla nedeří věčně v jednom těle.

Na druhou stranu to také může být půda pro znovuzrození, jako u Fénixe. Z popela starých věcí se zrodí něco nového a snad i lepšího. Občas se musíme zbavit starých věcí, abych na jejich místo mohly přijít věci nové. Nemusí to být myšleno čistě materiálně, ale i obrazně, kdy se člověk musí zbavit jedné vlastnosti, aby mohl získat nové přednosti a stát se lepším člověkem. Stejně tak to může být připomněním toho, že všichni z popela pocházíme. Prach jsi a v prach se obrátíš. Pro lidi z osady to mohla být právě připomínka toho, že jednoho dne již nebudou na světě.

Pokud se na problematiku zbavování se starých věcí podíváme z pohledu psychologie, zjistíme, že je to důležitý proces. Mozek se potřebuje zbavit nepotřebných informací, protože jeho kapacita není neomezená a bez občasného pročištění by nemohl dále fungovat a člověk by se zbláznil. A stejně tak, jak mozek nemůže fungovat při přeplněném životním prostoru, tak ani člověk nemůže fungovat v přeplněném domě. Staré harampádí se tedy stává symbolem starých vzpomínek, které se v očištném slavnostním ohni spálí, aby udělaly prostor novým vzpomínkám, které čas přinese.

5.3 Spáleníště

Spáleníště je prostor, který je zničený ohněm, ale nemusí to být skutečný oheň. Může to být symbol pro vyhořelého člověka, pro někoho, kdo již přišel o životní sílu. Nemá již vzpomínky, které by spálil ve slavnostním ohni. Jeho vnitřní oheň jednou mocně zaplál a vzal s sebou vše, co mu stálo v cestě. Takovému člověku může jiný člověk nabídnout kousek ze svého ohně a ze svého materiálu, který by mu pomohl znovu zapálit jeho vnitřní oheň, ale jenom pokud by o to on sám stál.

Ačkoliv působí spáleníště skličujícím dojmem, je to také prostor pro znovuzrození. Dává člověku možnost začít znovu a lépe. V podstatě tam, kde není nic, nemůže být nic horšího. Na spáleníšti se zrodí nový život, život nové společnosti, která bude lepší než ta předchozí, která se nedokázala udržet a podlehla zkáze.

5.4 Důl

Důl se v tomto románu vyskytuje relativně často. Hlavního hrdinu to k němu táhne i přes nebezpečí, které skrývá, nebo možná právě pro něj. Nakonec, když se do dolu dostane, zjistí, že v něm kromě mladých milenců, není nic zajímavého. Zde jde o jistou fascinaci neznámým a poté zklamání, když se ukáže, že to není tak fascinující, jak si jedinec představoval. Důl představuje pro mnohé lidi, právě to neznámo, kterého se buď bojí, nebo je přitahuje.

Obyvatelé osady jsou po požáru, který zničí jejich osadu, nuceni uchýlit se právě do dolu. Je to symbol jakéhosi ústupu do ústraní. Což je u osady, která už je tak dost odtržená od okolního světa dost zvláštní. Na druhou stranu může tento sestup do hlubin země symbolizovat sestup do vlastního nitra, kdy se člověk stáhne sám do sebe a přemýšlí nad svým nitrem a nad svými činy. Jsou to hlubiny, které se nacházejí v každém z nás, a do kterých nemá každý člověk odvahu vstoupit, protože nechce znát nejtemnější zákoutí svého nitra.

5.5 Válka

Válka je zde přítomná v podobě vojáků, kteří procházejí lesem, kolem osady. Vojáci v podstatě jenom umocňují všudypřítomnost války, která může vypuknout kdykoliv a běžní lidé ani nemusejí vědět proč, přežene se skrze krajinu a zanechá ji poničenou. Stejně jako oheň, který se vymkl kontrole, zničí vše živé a pak táhne zase dál.

Dalo by se říci, že válka může být, stejně jako důlní šachta symbolem nebezpečí, je to jakýsi Damoklův meč, který se nad námi neustále vznáší, aniž si jej musíme uvědomovat. Válka si stejně jako smrt své oběti nevybírání, bere to, co je. Zničí vše, co se jí připlete do cesty.

Válka může být i symbolem bezmoci, kdy přijde nečekané neštěstí, proti kterému obyčejní lidé nemohou nic dělat, stejně jako proti některým nemocem, nebo proti již zmiňované smrti, které není vyhnutí.

5.6 Dospívání

Dalším důležitým motivem tohoto románu je dospívání. V průběhu díla sledujeme postupné dospívání hlavního hrdiny, který přechází od fascinace dětskými hrami a Dny ohňů, spáleníšť a popela, k zaujetí dívkami.

První náznaky dospívání se u hlavního hrdiny projevují tím, že při Dnech ohňů spálí své plyšové hračky. I když jej strýček varoval, že je ve fázi života, kdy ještě není dospělý. *Zbavit se plyšáků není snadné, to přes srdce nepřenesle lehce ani většina dospělých*, pravil strýček a nutil mě, abych si všechno ještě jednou a opravdu důkladně promyslel, *dobrá, zbavíš se jednoho světa, přitom ani nevíš, jestli dosáhneš na ten další... A už vůbec nemáš jistotu, jestli v novém světě obstojíš a najdeš oporu!*³² Tyto věty krásně shrnují nástrahy a nebezpečí dospívání. Ukazují, že je to jedna z nejtěžších etap života, kdy jedinec již nepatří do světa dětí, ale nepatří ani do světa dospělých. V tomto období pořádně nerozumí ani jedné skupině lidí, obě jsou mu v tomto období odcizené a musí hledat sám sebe, což není jednoduchý úkol. Jedinec potřebuje nějaké vzory, podle kterých by se mohl orientovat a najít sám sebe. Je dobré, když má kolem sebe jedinec v tomto období více dospělých, podle kterých se může orientovat, někteří mu můžou do života přispět radami, zkušenostmi, nebo posloužit jako odstrašující příklad. Ať už byl hrdinův strýček jakýkoli, byl svému synovci dobrým vzorem a naučil jej spoustu věcí

Později se mění vztah hlavního hrdiny k dívkám, původně to pro něj byly pouze partneri jeho dětských her, po čase se na ně ovšem dívá s ruměncem na tvářích. „Strýčkovi neušlo, že jsem nažhavený a začínám se o mladé sousedky zajímat; zavoněly mi jako čiré lesní studánky, tak byly svěží.“³³

Kromě dospívání hlavního hrdiny, můžeme sledovat i dospívání osady, tedy spíš její zánik, který je ovšem posledním stadiem zrání. Avšak oproti mrtvému člověku, mrtvá osada má ještě naději na znovuzrození, na nové povstání z hlubin země.

³² STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 1, Zlí, s. 12.

³³ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, V říši stínu, s.49.

5.7 Izolace

Důležitým prvkem tohoto díla je izolovanost osady od okolní civilizace. Sice jsou obyvatelé osady soběstační a nezávislí, ale ne vždy měl hlavní hrdina co jíst. Naštěstí pro něj, vzpomínky na toto období vytěsnil z paměti.

Z počátku román působí dojmem, že se jeho děj odehrává ve středověku, ale objevují se zde zmínky o televizi a o autech, kterými ovšem nikdo nejezdí.

Pokud některý z obyvatel osady tuto osadu opustil, víckrát se nevrátil zpět, (ostatní obyvatelé předpokládají, že zemřeli) tedy až na jednoho člověka a tím je strýček hlavního hrdiny. To, že jednou osadu opustil a poznal okolní svět, je nejspíše důvodem toho, proč od tohoto úmyslu zrazuje svého chráněnce. Nejde o to, že by to tam bylo špatné, ale o to, jak to dopadlo, když chtěl zavést nové věci v této osadě. Jeho pobyt v okolním světě, jej změnil natolik, že se někteří lidé domnívali, že ten muž, který se vrátil, není tím mužem, který osadu opustil. *„Prostě tehdá přišel někdo, kdo ho připomínal, mohl to být třeba strýčkův bratr, jenomže strýček bratra nemá a jeho sestra (moje máma) se od něho postupně odvrátila...“* *„Dny ohňů, spálenišť a popela, horníci a dělníci v dolech a pak železnice, všechno to u nás zavedl tvůj strýček, když se vrátil z hor, pokrok a prosperita nám měly zajistit budoucnost, všem se otevíraly nevídané možnosti... Pak se zemí přehnali vojáci, profičeli jako vítr, všechno sebrali a zabavili a zničili a svět na nás zapomněl.“³⁴*

5.8 Smrt

Dalším motivem, který se v tomto románu vyskytuje, je motiv smrti, která je reprezentovaná jednak ohněm, jednak vojáky, kteří prochází lesem, obklopujícím osadu. Tam kde jsou vojáci, je i válka a kde je válka, tam má „kmotříčka s kosou“ bohaté hody. Dalším symbolickým místem smrti jsou doly, ve kterých leží mrtvá těla zlatokopů, kterým chlapec a jeho strýček říkají „uzené maso“, protože jejich rozkládající se těla mají nasládlý pach kouře.

Hlavní hrdina, ač je mladý, si uvědomuje přítomnost smrti, se kterou je konfrontován také díky tomu, že ho strýček učí vyrábět vycpaná zvířata, která společně zabíjejí. Když byl mladší, vytvořil si o smrti zajímavou představu. „Dlouho jsem si myslel, že smrt si pod

³⁴ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 8, Mračna, s. 98.

povrchem zemským, vystavěla velkoměsto, a když si v přeplněném programu (bylo jasné, že má plné ruce práce) vyšetří trošku času, tak město buduje a staví a přestavuje. Byl jsem vždy přesvědčený, že mrtví bydlí ve městech, proč by tomu po smrti mělo být jinak. A taky existuje jen málo vyložených individualistů, a i ti občas potřebují a vyhledají společnost jiných lidí, aby jim umožnili sdílet vzpomínky na vlastní život. Staré zvyky a návyky se smrtí nevyumizí; mrtví se sdružují ve městech, stavějí si domy, dláždí ulice zbožňují jahodovou zmrzlinu, klábosí se sousedy (a hašteří se). A večer, večer zhasnou.³⁵ Spousta učenců a myslitelů si lámala hlavu s tím, co se děje po smrti, ale možná ten zdánlivě nejprostší pohled, a to pohled dítěte, je tím správným. Děti si s ničím dlouho hlavu nelámou, pro ně je vše jednoduché a jasné. Zde se krásně ukazuje, jak je vnímání dítěte prosté, ale v té prostotě je obrovská moudrost a krása. O světě po životě se často mluvilo jako od podsvětí, takže je jenom logické, že by se mělo nacházet pod zemským povrchem.

Je zvláštní, že malé dítě přemýšlí o smrti, ale smrt je nedílnou součástí života a možná jsou Dny ohňů, spálenišť a popela její připomínkou. Připomínkou toho, že nikdo nežije věčně a že se jednou všichni navrátí zemi. A navíc, pokud si k něčemu, čemu nerozumíme najdeme, alespoň pro nás logické vysvětlení, a vneseme si do toho trochu světla, okamžitě nás to přestává tolik děsit, protože nic není děsivější než neznámo. Znamé nebezpečí již není tak hrozné jako to, od kterého nevíme, co můžeme čekat.

Smrt je všudypřítomná a obyvatelé osady to tak vnímají, nedá se říci, že by ji brali na lehkou váhu, ale ani si z ní nedělají těžkou hlavu, protože vědí, že se jí nevyhnou.

„...každé zvíře, které je jako druh na vymření, po smrti tajně zatouží, není nic mučivějšího než vědomí neodvratné samoty...“³⁶ Zde se ukazuje jiná strana smrti. Lidé mají smrt většinou spojenou s něčím strašným a hrozivým, ale pro některé může být smrt vysvobozením z „věčného“ utrpení, protože to je horší, než smrt.

³⁵ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, V říši stínů, s. 53.

³⁶ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 1, Zlí, s. 19.

5.9 Anonymita

Důležitou roli v tomto románu hraje anonymita. Jako anonym je označován autor, jehož jméno neznáme. V tomto případě se nejedná o anonymitu autorskou, ale o anonymitu, která se týká postav, které v románu vystupují a rovněž prostoru, ve kterém se děj románu odehrává.

V této knize se nevyskytují jména. Neznáme jméno osady, jméno hlavního hrdiny, ani jeho nejbližších. Nepřítomnost jmen jaksí podporuje zapadlost vesnice. Neurčitost všeho působí jistým skličujícím dojmem, který je umocněn přítomností vojáků, kteří procházejí lesem a značí jediné. Válku. Někde se odehrává válka, ale nevíme, kde, kdo válčí s kým, ani proč. V podstatě nevíme skoro nic, ani o samotné osadě a jejím fungování. Vše, co víme, máme zprostředkováno očima malého chlapce, který se svými dětskýma očima snaží uchopit okolní svět a ten alespoň z části pochopit. Svě vyprávění prokládá poznámkami, týkajícími se jeho dětského smýšlení.

Víme v podstatě jenom to, že v osadě žije několik rodin a že se o sebe všichni starají, jak nejlépe umí. Párkrát se v knize objevila i zmínka o nějakých zbohatlících, kteří se snažili připojit ke Dnům ohňů, snad proto, aby se přiblížili ostatním obyvatelům v osadě, ale přispělo to jenom k tomu, aby je obyvatelé osady ještě více nenáviděli a posmívali se jim.

Ale tato bezejmennost může mít i jiný důvod než jen navození pocitu skličivosti. Nepojmenování s sebou nese i možnost univerzálnosti. Kdyby autor uvedl zemi, ve které se děj odehrává, mohl by mít čtenář pocit, že se jí snaží kritizovat, ale takto si tuto osadu každý může dosadit tam, kam se mu zlíbí. I jména, která by autor svým postavám dal, by již nahrála jistému zakotvení v některé ze zemí světa. Takto je tento příběh naprosto univerzální a každý si jej může vyložit po svém. Rovněž je tato anonymita zprávou, která čtenáři sděluje, že nezáleží na tom, ve kterém koutě se tento příběh odehrál, protože stejný osud může potkat jakoukoli společnost na světě, ať si o sobě myslí, že je sebevyspělejší.

Když si děti hrály, neoslovovaly se jmény, aby je vojáci, kteří procházejí krajem, nemohli najít. V dnešní době je anonymním ten, kdo nefunguje na žádné sociální síti. Nadneseně by se dalo říci, že kdo nemá účet na některé ze sociálních sítí, ten neexistuje.

5.10 Dětské vnímání

Ne každý dospělý se dokáže vžít do vnímání dítěte a popsat jej tak, aby čtenář věřil tomu, že vyprávěný příběh opravdu dítě prožívá. Michaelu Stavaričovi se to povedlo. Kromě zvláštních představ o zrození strýčka a o tom, jak funguje život po smrti se hlavní hrdina čtenáři svěřuje i se svým pohledem na vytváření nového života. „Pronásledovala mě utkvělá představa, co by se dělo, kdybych měl děti; stát by se to mohlo, dojde k tomu lehce, stačí, když muž urputně myslí na jedno konkrétní děvče. Takže bych už vlastně měl mít plno dětí, ale chybělo by jim třeba vychování nebo smysl pro čest, některé by se narodily bez končetin jednomu by chyběla noha, druhému ruka nebo oko, přesto by se z nich vyklubali skvělí lidé. Říkal jsem si, že *když člověku chybí nějaká důležitá část těla, o to víc se snaží, aby byl druhým příkladem; živý důkaz slabosti, kterou lze proměnit v sílu.*“³⁷ V této ukázce se krásně ukazuje, jak vtipné jsou některé dětské představy pro dospělého člověka. Ale ačkoliv je první část, pojednávající o tom, jak přicházejí na svět děti, velice úsměvná, část druhá nutí člověka k zamyšlení a ukazuje druhý aspekt dětského vnímání, které bývá mnohdy všímavější, než je smýšlení a vnímání dospělého člověka. Ze smýšlení hlavního hrdiny je patrné, že si přeje, aby jeho děti měly nějaký „handicap“, aby mohly ukázat vnitřní sílu, ve kterou by proměnily svou slabost. Je pravda, že lidé, kteří na první pohled vypadají slabě, například jsou na vozíčku, jsou vnitřně velice silní, silnější, než si někteří „normální“ lidé, dokáží představit.

³⁷ STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 4, V říši stínu, s. 50.

6 MÝTY

Mýty jsou pro tuto společnost velmi důležitým prvkem. Dalo by se říci, že i dny ohňů, spáleníšť a popela jsou jakýmsi druhem mýtu. Jedná se o zapalování starého haraburdí, všech nepotřebných věcí. Během tohoto obřadu si lidé vyprávějí historiky, nebo vzpomínají na minulé časy. Někaké mýty se objevují v každé společnosti a je jedno, jak moc je ta společnost vyspělá, každá společnost potřebuje svoje mýty, o které by se mohla opřít. Ať už se jedná o božstvo, démony, nebo neomylnost vědy. Mýty jsou jakýmsi ventilem společnosti, něco, na co lidé spoléhají, i když to leckdy nemohou dokázat. Je to něco, co jim dává sílu. Děti v této osadě hrávají zvláštní hry, spojené právě s mýty a jejich vírou v nadpřirozeno. Snaží se ulovit duchy a udělaly by pro to téměř cokoliv. Jednou přes noc zavřeli do klece svou kamarádku, jako návnadu na ducha, protože jiné návnady nefungovaly a jedno z dětí přišlo s tvrzením, že živá návnada je nejlepší. Když za touto dívkou druhý den hlavní hrdina, ještě před svítáním přišel, dívka tam nebyla a už nikdy ji neviděli.

6.1 Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela

Během dnů ohňů, spáleníšť a popela se lidé zbavují přebytečných věcí ze svých domácností. V podstatě by se dalo říci, že se tak zbavují své minulosti a tím i sami sebe. Nikdo se nemůže odtrhnout od své minulosti, protože minulost je právě tím, co nás pomáhá utvářet. Naše zkušenosti udávají směr našemu dalšímu jednání. Jak říká sám autor „Svět bez minulosti nemá budoucnost.“³⁸ Tyto slavnosti jsou velice zvláštní, protože se při nich obyvatelé osady zbavují starých věcí, ale na druhou stranu si při nich ožívují staré vzpomínky, na lidi, kteří již nežijí. Je to jakýsi paradox. Pro obyvatele osady, nebo alespoň pro strýčka hlavního hrdiny, nebylo důležité, co pálí, ale byl to pro něj jakýsi kontakt s minulým, určité spojení s minulostí, která ovšem ovlivňuje přítomnost. Dalo by se říci, že se tyto slavnosti podobají pohanským svátkům, kdy se také zapalovali ohně, dokonce Dny ohňů, spáleníšť a popela připadají na první podzimní den, označovaný jako podzimní rovnodennost, kdy naši předkové slavili Samhain, což byl svátek, při kterém zapálili společný oheň a poté si od něj

³⁸ NAGY, Petr. Svět bez minulosti nemá budoucnost. Hrdinové Stavaričova románu si hrají s ohněm. [online] 26.09. 2016 *Český rozhlas Vltava*. [cit.13.04. 2018] Dostupné z < <https://vltava.rozhlas.cz/>>

odnesli louči, od které si zapálili krb. Rovněž byl tento den vnímán jako den, kdy se lidé setkávají se smrtí, nebo s tím, co je mezi ní, takže se světem nadpřirozena.³⁹

„S příchodem zimy nastává keltský Nový rok-samhain. Může se nám připadat zvláštní začínat rok tímto obdobím. Jak však přibývá noci, dny se krátí, jsou čím dál studenější, stromy jsou holé, vstupuje zemědělský rok do své závěrečné, a přitom počáteční etapy. Vegetační cyklus začíná právě v nejtemnějších hlubinách zimy, kdy chlad nutí semena, aby se připravila na jaro a klíčení. Třebaže se vše zdá mrtvé, život odpočívá a očekává návrat světla.“⁴⁰ V těchto slovech můžeme nalézt paralelu, mezi pohanskými svátky a životem osady. Stejně jako pohané, tak i obyvatelé osady slaví samhain, ačkoli tomuto dni říkají Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. Ale stejně jako samhain, tak i Dny ohňů umožňují setkání současného s minulým, živých s mrtvými. A stejně jako semena v zimě vyčkávají na příchod jara a s ním i slunce, které přináší život, tak obyvatelé osady vyčkávají v dole a čekají na příchod světla a naděje.

Děti si časem vytvořili, vlastní rituály, protože Dny ohňů vnímali, jako zábavu dospělých. Jako dospívající se chtěli odlišit a najít si něco svého. Pomocí barevných kamenů, na které napsali své iniciály, vybrali „fantastu snílka“, kterému drželi hlavu pod vodou, tak dlouho, dokud neztratil vědomí. Poté jej „Strážkyně posvátného dechu“ oživovala dýcháním z úst do úst.⁴¹ Tento rituál připomíná rituály šamanů, kteří se „sjížděli“ různými bylinkami, aby mohli nahlédnout do budoucnosti.

³⁹Cyklus celistvosti, *Živoucí kruh: Roční cyklus svátků*. [online]. [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <<http://www.konstelace.info/doplky-cyklus-roku.html>>

⁴⁰MATTHEWS, Caitlín. *Keltský rok: průvodce keltským světem duchovna a moudrosti*. Praha: Volvox Globator, 1996. ISBN 80-7207-043-6.

⁴¹STAVARIČ, M. Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. 1. vyd. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0. Kapitola 11, Snílci, s. 119-120.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo ukázat v čem tkví hodnota spisovatelské činnosti Michaela Stavariče, konkrétně jeho díla Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela, a co se autor snaží čtenáři prostřednictvím tohoto díla sdělit. Myslím si, že tyto cíle se mi podařilo naplnit.

Věnovala jsem se rozboru jednotlivých motivů díla a teď zbývá ještě shrnout poznatky, ke kterým jsem dospěla.

Toto dílo pojednává o aktuálním tématu, a to je téma zachování společnosti. Ukazuje, že izolace společnosti jí nezaručí přežití. I přesto, že se osada distancovala od okolního dění, vojáci se stejně potloukali po jejím okolí a rovněž se nevyhnula zkáze. Protože izolace může být právě tím, co jedince, nebo dokonce celou společnost přivede k zániku.

V knize jsou velice zřetelné motivy, které jsou aktuální pro nás, a která budou aktuální vždy, konkrétně se jedná o motivy války a dospívání. Válka je nevyhnutelnou součástí společností, stejně jako dospívání je nevyhnutelnou součástí života každého z nás.

Zřetelně je v tomto díle ukázána pravdivost rčení, že oheň je dobrý sluha, ale špatný pán. Při Dnech ohňů, spáleníšť a popela oheň lidem dobře sloužil, když v něm pálili vše, co už jim nepřipadalo potřebné, ale ukázalo se, že síla tohoto ohně se může obrátit proti nim. A uškodit jim stejnou mírou, s jakou jim posloužila.

Román Dny ohňů, dny spáleníšť, dny popela je unikátní v tom, že každý si jej může vyložit po svém, čemuž napomáhá jak neurčitost místa a času příběhu, tak i nedopovězenost některých informací. Kdy si čtenář může pouze domýšlet, jak to tedy vlastně bylo. Je důležité, aby kniha podněcovala čtenářovu fantazii a nutila jej k přemýšlení a tato kniha tento účel plní dokonale.

Příběh celkově působí jako obraz jakési postapokalyptické společnosti, která se snaží přežít sama, odtržená od okolního světa, od kterého se chce distancovat, aby jí nemohl ublížit. Udrhuje si své zvyky, ať jsou pro ostatní jakkoli nepochopitelné, ale jsou součástí její kultury, a tak se jich drží. Nakonec se tento život ukáže jako neudržitelný, a právě zvyky této společnosti jsou tím, co jí málem stojí život. Takže se nakonec musí stáhnout do ústraní. V tomto případě se obyvatelé osady stáhli do důlní šachty.

Tento román je vlastně obrazem společnosti, která vyhořela, její systémy byly zastaralé a nadále již nemohly fungovat. V důsledku toho, se musela tato společnost na

nějakou dobu stáhnout do ústraní, by se mohla opět vzpamatovat a doslova povstat z popela a hlíny.

Kromě osudů jednoho bezejmenného mladíka sledujeme i osudy a tragický konec osady. V tom je jisté varování před neblahým koncem společnosti, která se vytrhnula z kontextu okolního světa a která se domnívá, že v této izolaci povede bezpečný život. Toto varování souvisí s tím, že někdy můžeme zahynout z důvodu nečinnosti a netečnosti vůči problémům jiných a jindy proto, že se příliš staráme o jiné a nedostatečně se staráme o vlastní bezpečnost.

Izolovanost od okolního světa může navozovat pocit bezpečí, ale je to jenom iluze, která se rozplyne v žáru ohně a její popel rozfouká vítr po pustém spáleníšti.

ZDROJE

VŠETIČKA, František. *Stavba prózy*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1992, 152 s. ISBN 807067203X.

PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, 422 s. ISBN 8071821241.

FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-929-8.

STAVARIČ, Michael. *Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela*. Zlín: Pavel Jungmann – Archa, 2016. ISBN 978-80-87545-43-0.

FORSTER, E. M. a Eva ŠIMEČKOVÁ. *Aspekty románu*. Přeložil Eva ŠIMEČKOVÁ. Bratislava: Tatran, 1971, 136 s.

KRAUSOVÁ, Nora. *Rozprávač a románové kategórie*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1972, 239 s.

KUBÍČEK, Tomáš. *Vypravěč: kategorie narativní analýzy*. Brno: Host, 2007, 240 s. ISBN 9788072942152.

STAVARIČ, Michael. *Děvčátko s kosou*. Přeložil Michaela ŠKULTÉTY. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0805-1.

MATTHEWS, Caitlín. *Keltský rok: průvodce keltským světem duchovna a moudrosti*. Praha: Volvox Globator, 1996. ISBN 80-7207-043-6.

BANZHAF, Hajo. *Symbolika čísel a numerologie*. Olomouc: Fontána, 2010. ISBN 978-80-7336-565-3.

CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do literární teorie*. Nové, rozš. vyd. Přeložil Jiří BAREŠ. Brno: Host, 2015. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7491-233-7.

BETZ, Otto. *Tajemný svět čísel: mytologie a symbolika*. Přeložil Petr GALLUS. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-546-1.

TOULSON, Shirley. *Keltský rok: oslavy, rituály a náboženství starých Keltů*. Praha: Pragma, 1998. ISBN 80-7205-631-X.

KLÁN, Petr. *Číslo: vztahy, vhledy a věčné inspirace*. Praha: Academia, 2014. Galileo. ISBN 978-80-200-2137-3.

Internetové zdroje

SEMOTAMOVÁ, Tereza. Michael Stavarič: Člověk má tendence si minulost romantizovat. *Literární.cz* [online] 09.09. 2013, [cit. 13.04. 2018].

Dostupné z <http://www.literarni.cz/rubriky/zive/rozhovory/michael-stavaric-clovek-ma-tendence-si-minulost-romantizovat_9864.html#.WtGmZC5ubIU>

PREISS, Adelbert von Chamisso. Michael Stavarič – Nachtgefragt. *Denkzeiten*. [online] 26.03. 2018, [cit. 13.04. 2018].

Dostupné z <<https://denkzeiten.com/2013/03/26/michael-stavaric-nachgefragt/>>

KOVÁŘ, Václav. Michael Stavarič: „Kniha musí být odlišná z jednoho kusu“. *Literární.cz* [online] 10.11. 2010. [cit. 13.04. 2018].

Dostupné z <http://www.literarni.cz/rubriky/rozhovory/michael-stavaric-kniha-musi-byt-odlita-z-jednoho-kusu_8020.html#.WtG0VC5ubIV>

Databáze národní knihovny ČR [online], [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <<https://aleph.nkp.cz/F/BPKMDMUBFMYYKFRQH37R32STXSKLH47C197DKAGCTU1CKNQMEQ-19521?func=short-jump&jump=000001>>

Význam jednotlivých čísel, *Cesta světla* [online]. 24.05. 2011 [cit. 13.04. 2018].

Dostupné z <<https://cestasvetla.wordpress.com/2011/05/24/vyznam-jednotlivych-cisel/>>

NAGY, Petr. Svět bez minulosti nemá budoucnost. Hrdinové Stavaričova románu si hrají s ohněm. [online] 26.09. 2016 *Český rozhlas Vltava*. [cit.13.04. 2018] Dostupné z <<https://vltava.rozhlas.cz/>>

Cyklus celistvosti, *Živoucí kruh: Roční cyklus svátků*. [online]. [cit. 13.04. 2018]. Dostupné z <<http://www.konstelace.info/doplunky-cyklus-roku.html>>

Internationales literatur festival, *Michael Stavarič*. [online]. [cit. 17.04. 2018]. Dostupné z <<http://www.literaturfestival.com/archiv/teilnehmer/autoren/2010/michael-stavaric>>

Kaindlstorfer Günter, *Czech-born author Stavaric claim coveted foreign-language writing prize*. [online] 29.02.2012 DW. [cit. 17.04. 2018]. Dostupné z <<http://www.dw.com/en/czech-born-author-stavaric-claims-coveted-foreign-language-writing-prize/a-15775106>>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Eva Valášková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Interpretace románu Michaela Stavariče Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela
Název v angličtině:	Interpretation of the novel Brenntage by Michael Stavarič
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá dílem česko-rakouského autora Michaela Stavariče Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela. Popisuje život a dílo autora. Druhá část práce je zaměřena na interpretaci a analýzu románu. Věnuje se dílu z hlediska kompoziční výstavby a jazykového plánu. Charakterizuje postavy a věnuje se výrazným motivům díla, na která nahlíží z různých hledisek. Práce se snaží rozklíčovat symboliku jednotlivých motivů a ukázat, že je tento román nadčasovým dílem.
Klíčová slova:	Dny ohňů, dny spálenišť, dny popela, román, Michael Stavarič, interpretace, analýza
Anotace v angličtině:	The Bachelor Thesis deals with work of Czech-Austrian author Michael Stavarič Brenntage. Describes author's life and work. The second part of the work is focused on interpretation and analysis of the novel. It deals with the work in terms of compositional construction and language plan. It characterizes the characters and devotes itself to the

	distinctive motives of the novel it views from various points of view. The work attempts to encompass the symbolism of the individual motives and to show that this work is timeless.
Klíčová slova v angličtině:	Brenntage, novel, Michael Stavarič, interpretation, analysis
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	40 stran
Jazyk práce:	Český jazyk